

# Cuadernos de INFORMACION



## Misteri d'Elx

01-11-1988



# TRAMOÏSTES DEL CEL

GASPAR JAEN I URBAN (\*)

**D**ES de dalt del terrat de l'església, per damunt de la verda corona dels horts de palmeres que encerclaven la vila i els ravals, es veien les serres del nord, aquell terreny assedegat i ressec, un formós paisatge d'on els d'Elx treiem herbes remeieres el dia de l'Ascensió, els grans sellars per a construir esglésies i esculpir estàtues, l'arena, el balastre i la grava per a fer camins i formigó, el baladre i la trencaolla que encafitaven els carrers en la processó del Corpus, alguna perdiu o llebre que caçàvem a la tardor.

Era en la intensa calor del pomeriggi d'estiu, malalt de cigales, l'hora del més sonor silenci que només trencaven la son i l'aigua.

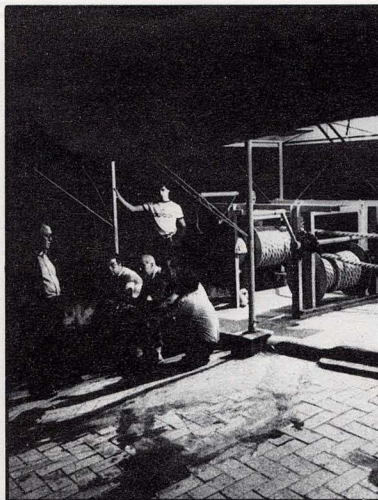
Poc abans de les cinc, encara endormiscats pel dinar, pujaven tots d'una per l'escala de la sagristia i, pels dos caragolillos, arribaven als terrats de l'església, que aquí era el cel. Ells eren els tramoïstes del cel, els que sabien de l'ofici dels palmerers i dels obrers de vila, de la indústria i el conreu dels alts vegetals d'Elx i de l'art de la construcció de cases per als homes, de cordes de cânem per a pujar a les palmeres i de torns, taulons, politges, corrioles, nugasses, sivelles. Eren tot el que restava dels més antics oficis d'Elx, de l'antiga saviesa del nostre poble vell.

El dia de Santa Anna havien estirat en el terra del creuer de l'església la lona del cel; a pols, suorosos, estirant amb cordes des de cadascuna de les vuit portes de l'octògon del tambor, havien pujat fins a dalt aquell cel de pintura. I la lona recoberta de núvols i llum, que, en la fosca de l'església, no era de colors encara, sinó negra, en pujar, en movia com un animal fabulós, com una tortuga gegant de càsquera fosca.

## Vora el torn, vora les maromes

Havien posat després, travessada enter dues finestres del tambor, la gran biga mestra que mantenia allà dalt homes, instruments i artefactes. Diu que ans, la biga havia estat de fusta, però que quan la cremaren en guerra, en feren una altra de ferro en gelosia. Quan la biga mestra ja era el seu lloc, anaven posant damunt taulons i plataformes, tornapunts, tensors de ferro, elementals voladissos inventats pels mestres i els arquitectes del set-cents i del nou-cents. Evangelio, Coquillat, els dos Serrano, pare i fill.

I, finalment, el dia de «La Festa», dalt de l'església, nugats amb cinturons de cuir i amb cordes, vora el torn, vora les maromes, vora les portes del cel, eren els



El torn, les maromes, els tramoïstes y el cel.

Quiles, els Penalva, els Ródenas, els Durà, els Sempere, els Mateu, els Campello, els Bernard, els Parrenyo, els Casasola, els Cardona, els Xarco, els Muñoz, els Delicado, els Ferrer.

Parlaven animadament al voltant de nuvot de la vesprada, del sopar de la nit, de l'esmorzar de mitjan matí. Un glop de vi. Una oliva xafada. L'entrepà amb tomaca i tonyineta d'a ca Villalobos. Narraven històries fantàstiques, feien una lectura imaginativa de les notícies d'actualitat, comentaris de futbol i de succeïts. Oïen els acudits nous que s'havien preparat el pare etern i el meste. S'establí una organització amable i minuciosa, dura i eficaç, com la dels obrers de vila que feien cases, com la de les quadrelles d'escarmundadors que anaven pels horts, com la de la gent que, al camp, collia armeles.

Col·locaven penjant la mangrana, amb les ales tancades, de mangra per fora i d'oripell per dins, amb el ram a un costat, ben adornat pels Anton amb un gran llaç blanc i blau i amb retalls d'oripell. D'un grapat posaven dintre el xiquet cantaire. Nugaven els ganxos de ferro forjat amb bagues i llaços ben fets. Folraven les maromes amb teles blaves conforme baixava l'artefacte.

I els tramoïstes que podien ser vistos des de baix anaven vestits amb unes túniques de colors blau y rosa, coentes i suades, que no amagaven del tot ni uns ventres grans i redons com un meló d'aigua, la majoria de les voltes, ni uns braços que llençaven oripell per tot l'anell toral de la cúpula, que amorosament baixaven i pujaven delicats àngels missatgers, palmes de l'arbre de la vida, d'aquella palmera que les llegendes contaven que hi havia plantada al jardí del cel. Eren els braços, els ulls, el cor dels homes que baixaven i pujaven l'arca del cel, el Jesucrist, els pomells d'àngels cantors, amb guitarres i arpa, l'ànimeta de la Maredeu.

Ells no veien «La Festa». Els van tancar les finestres del presbiteri que era l'únic lloc per on podien mirar. I des de dalt, a males penes si es distingia un tros del cadafal quan s'arrimaven al forat de les portes del cel. Però tant el era. Ells eren els senyors del cel i dels terrats, de l'aire fresc que bufava sota l'ombra de la gran cúpula blava, de la nevera de plàstic ben plena del gel i les begudes que havien pujat els Agulló.

## Esforç del seu cos

I, quan l'Assumpta ressuscitava i, humil i gloriosa, tot mirant a ponent, pujava al cel el dia quinze d'agost, en traspasar les portes del cel, suorosos i bregats, els homes agafaven amorosament la Mare, la rebien i la giraven cap a llevant per a que Ella els veiera també, i els beneïra, a ells que, amb l'esforç del seu cos, havien fet possible tota l'aparatosa tramoia d'artefactes, vaixells, fruites, instruments musicals, pomells d'àngels que baixaven i pujaven entre el cel i la terra.

Per torn rigorós s'apropaven a besarli les mans a la Maredeu de l'Assumpció, unes mans negres, gastades, endurides d'haver treballat la terra, pelades de llavar la roba i de netejar la xequica casa del camí dels Molins on va ser tan feliç i on, amb la mort del seus, es va anar quedant tota sola. I la gent del poble d'Elx pujava a rebre la Maredeu. Plenava els terrats. Cridava visques. I el mestre obrer de vila deixava a un costat les palmetes amb oripell de la palma de l'àngel que baix havien desfullat i que corresponien als tramoïstes del cel. I repartia la resta entre les persones que, amb orde, formaven una filera respectuosa i emocionada que entrava al cel, li besava les mans a la Mare que havia tornat a la vida i se'n tornava a eixir.

Ens van acceptar entre ells. Els Jaén vam ser dels que pujaven la palma de l'àngel, dels arquitectes de la tramoia. Aquesta comanda ens va fer feliç. Erem els tramoïstes del cel.

(\*) Gaspar Jaén i Urbán es arquitecte i escriptor